

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Cap. 21. De superbia,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

rendo se prout postea exponetur; tum imprudenter & indecore deiciendo se, non seruatis debitis circumstantiis. Debet enim ex recto rationis prescripto id ita fieri, vt dolus absit, qualis certitur in haeretico, qui animo peruertendi alios omnia bona de se negat, solique Deo tribuit, vt humilior & diuinae gloriae studiosior appareat. In quo habet locum illud Ecclesiastici 19. Est qui nequiter se humiliat; & interiora eius plena sunt dolo. Item vt non redderet in iniuriam status vel officij quod gerit is, qui se deicit, vel talenti quo praeditus est: vel in incommodum eorum quibus professe potest & debet. Exemplum est; si sacerdos subiiciat se foro saeculari; aut Episcopus praeponat sibi Sacerdotem: aut Superiori a subdito suo veniam petat flexis genibus.

CAPVT XXI.

De superbia.

SVMARIA.

- 203 Definitio superbiae, & de celsitudine qua constituitur eiusdem obiectum proprium.
- 204 Quo modo superbia contingat cum Dei & proximi contemptu.
- 205 Tria genera superbiae.
- 206 Superbia est de se mala idq. mortaliter, nisi excuset defectus deliberationis, aut materia leuitas.
- 207 Haec qualiter contingat in diuersis superbiae generibus.

Hae D. Thomas & interpretes ipsius late differunt 2.2. quaest. 162. Cum autem ex actu innotescat habitus, & de actu superbiae dicat D. Augustin. in lib. 14. De Ciuitate Dei, cap. 13. Quid est superbia, nisi peruersa celsitudinis appetitus? ipsa potest apte defini vitium in hominis voluntate, hanc inclinans ad appetendam peruersam celsitudinem. In qua definitione verba, peruersa celsitudinis, continent differentiam, qua separatur superbia ab aliis vitiis, sumptam ex obiecto proprio ipsius, quod est peruersa celsitudo. Ad cuius plenam intelligentiam. Notandum est primo, appetere celsitudinem, esse aliquem per voluntatem tendere supra id quod est: prout D. Thom. habet loco cit. art. 1. iuxta illud quod dictum est a D. Ilodoro in lib. 10. Etymologiarum cap. 1. superbum dictum esse: quia super vult videri quam est.

Notandum est secundo, superbiae obiectum constitui celsitudinem non modo eam qua inest in superbiante, vt virtutem, scientiam aut quicquid simile: sed etiam eam qua extra ipsum est: vt famam, gloriam, possessiones, vestimenta, & similia ex quibus etiam solent homines se efferre. Constitui autem; non quidem consideratam absolute: qua ratione mala non est, vt nec fama vel gloria, immo obiectum est modicum, si fuerit de re vera & bona, ac sit merita, neque in finem malum, aut vanum referatur (vt ex D. Thom. habet Nauar. in Enchir. cap. 23. num. 5.) sed constitui quatenus excedit regulam & mensuram a Deo constitutam. Ad quod indicandum, non est in proposito definitio simpliciter dictum, celsitudinis, sed cum additione, celsitudinis peruersae, id est, celsitudinis excedentis mensuram positam a Deo, ex doctrina D. Thomae in seq. art. 5. Bene fundatam in eo quod habetur in posteriori ad Corinth. cap. 10. Nos autem non in immensum gloriamur, sed secundum mensuram, quam mensus est nobis Deus.

Notandum tertio, superbiae posse quidem contingere, etiam si quis nemini se expresse praeferat; vt hinc patet; quia superbia est, aequare se maioribus, etiam si quis illis se non praeferat. Nihilominus in actu ipsius semper contineri aliquam sui praerogatiuam: siquidem efferens se supra se, effert quoque; si implicite supra eos qui sunt eiusdem sortis.

204. Quo autem modo superbia ipsa contingat cum Dei contemptu explicatur distinctione. Nam quidam est contemptus ex parte contententis: nempe cum quis aliquid ideo facit, quod vult contemnere Deum, vel proximum: ita ut contemptus ipse sit principium & causa actionis. De quo plenus dictum est in praeced. lib. 15. cap. vlt. sect. 2. Quidam vero est ex parte rei, nimirum cum quis non agit quidem ex contemptu siue Dei siue proximi, vt ille de quo proxime dictum est, facit tamen a actionem qua natura sua coniunctam habet

iniuriam Dei vel proximi: vt blasphemia, periurium, rapina, adulterium, & id genus alia.

Contemptum igitur prioris modi non esse semper in superbia (quamuis possit ex superbia oriri, sicut & ex infidelitate, aut ex odio Dei, aut ex impatientia) patet ex eo, quod superbus non agit semper vt Deum contemnat; sed saepe vt satisfaciat amori proprio, ex quo desiderat sibi nimis magnam excellentiam, quemadmodum primos nostros parentes peccasse notat D. August. in memorat. cap. 13. Contemptum vero posterioris modi esse in omni superbia, probari potest: quia dum superbus appetit celsitudinem supra mensuram a Deo constitutam; eo tendit superbia pios, vt velit non subesse Deo: cum quilibet superbus velit summum locum tenere. Per quod infinita perfectioni diuinae derogans, merito censetur vt iniuriam Deo inferre, sic & ipsum contemnere.

205. Notandum est quarto, tria distingui genera superbiae pro triplici modo quo potest quis excedere praedictam mensuram a Deo constitutam. Primum est, cum quis desiderat habere aliquid independenter a Deo, quia excellentius est habere aliquid a se quam ab alio. Huius generis fuit superbia Regis Nabuchodonosor ex Danielis 4. cap. & ea qua reprehenditur ab Apostol. in priori ad Corinth. cap. 4. cum ait: Quid habes quod non accepisti: si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis? Vbi aduerte obiter non esse necessarium in hac re: vt quis iudicet se bona sua habere a se, non autem ex Dei munere: quia sic deberet esse haereticus: sed satis est vt illa apprehendantur tanquam sua & dependentia a se: non considerando quemadmodum illa obtinuerit. Vnde fieri potest, vt ob ea extollat se animo, ac si haberet illa solis suis meritis, absque Dei gratia: ad modum quo pauper alienis opibus affatim fruens, non minus effert se, quam si essent ei sua industriae partae; quia non aduertit beneficium esse alienum: quantumuis id expresse non neget, nec contrarium iudicet.

Secundum genus est: cum quis agnoscit se quidem illud quod habet, a Deo habere: sed desiderat illud singulari modo habere, cum aliorum despicientia. Cuius generis fuit superbia Pharisei orantis Luc. 18. Qui inquit, Domine gratias ago tibi; ostendit se sua Deo accepta ferre: addens vero; Quia non sum sicut caeteri homines: prodit suam superbiam huius generis.

Tertium genus est, cum homo illa quae habet, nec a se, & independenter a Deo: nec singulariter, & cum aliorum despicientia habere desiderat: attamen excellentiam maiorem habere desiderat, quam mereatur. Hoc repugnat dicto Apostoli ad Rom. 12. Dico omnibus qui sunt inter vos, non plus sapere quam oportet, sed sapere ad sobrietatem: sicut & duo praecedentia repugnant dicto Dei apud Ierem. cap. 9. Non gloriatur sapiens in sapientia sua, & non gloriatur fortis in fortitudine sua: & non gloriatur diues in diuitiis suis: sed in hoc gloriatur, qui gloriatur, scire & nosse me: quia ego sum Dominus qui facio misericordiam & iudicium & iustitiam in terra: haec enim placent mihi ait Dominus. Vbi aduerte illum facere contra Dei misericordiam qui putat se aliquid habere a seipso, non a Deo; & contra iudicium facere, qui inter se & proximum non discernit secundum regulam a Deo constitutam: ac demum facere contra iustitiam, qui maiorem excellentiam desiderat quam mereatur.

206. Notandum est quinto, superbiae ex eo, quod pro obiecto habeat celsitudinem peruersam esse malam de se: seu malitia in eam deriuata ex obiecto proprio: nec tantum ex circumstantia: adeoque mala esse mortaliter, prout probat D. Thomas in citata quaest. 162. art. 5. quia peruersitas illa, in quam voluntas consentiens recedit a diuina regula, nec vult Deo subiici, eiusmodi est, vt superbus tanquam pugnans contra Deum (iuxta illud Ecclesiastici 10. Initium superbiae hominis apostatare a Deo) habeat eum sibi, tanquam infesto hosti, resistentem: iuxta illud Iacobi 4. cap. & 1. Petri cap. 5. Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Quanquam in hoc, sicut & in caeteris, excusatio est a mortali per defectum pleni consensus: & materiae leuitatem.

207. Quae quidem leuitas in primo genere superbiae contingere censetur, cum aliquis in eo tantum superbus est, quod nimis sibi in sua excellentia complaceat: eam ad Deum non

referendo actu vel habitu: infera tamen exclusis à tali complacencia iis quibus Dei perfectioni derogatur: qualia sunt, velle seu desiderare excellentiam habere à se, aut idipsum existimari ab aliis, aut dolere de contrario, aut etiam impie se preferre aut æquare Deo. In secundo genere vero, cum quis desiderat excellere præ aliis sine cuiusquam contempione aut infamia, aliaque notabili iniuria. In tertio demum genere, cum quis desiderat excellentiam immeritam, non tamen contra voluntatem Dei: vt faceret ille qui excellentiam suam sic appeteret, vt esse paratus mortaliter peccare potius (quod est contra Dei voluntatem) quam ab eadem excellentia excidere. Addit D. Thomas in sequen. art. sexto, superbia esse grauissimum peccatum, non quidem quod nullum detur grauius: nam odia Dei esse illa grauius, quibus non est sed quod pertinet ad genus peccatorum grauissimum, cum fuerit completa, excludens omnem humilitatem & subiectionem: prout contingit cum quis tantopere effert se vt ne quidem Deo & legi diuinæ velit esse subiectus: prout contingit diabolo, & nonnullis pessimis hominibus, qui ex amore peruersæ excellentiæ affectantes liberi plane, suiq; iuris omnino esse, suam voluntatem auertunt à Dei subiectione & obedientia atq; regimine: tanquam nolentes illum habere superiorem & rectorem. Quod etiam ipsis interdum contingit ex ira, vel odio in Deum. In cæteris autem superbia censetur incompleta hoc nomine, quod quam diu ipsi volunt manere Deo subiecti, retineant aliquid humilitatis: hacque ratione superbia potest capax esse illius leuitatis, ex qua diximus ipsam à mortali excusari: non item priore illa: quam patet esse non posse absque graui Dei iniuria. Remedia contra tale perniciosissimum peccatum iam alias tradidimus: vt & rationem exercendi humilitatem saluberrimam virtutem: nempe in lib. 2. præced. num. 175. & aliquot sequentibus.

CAP. XXII.

De superbia speciebus ac siliabus.

S V M M A R I A.

- 208 Superbia specie: quatuor.
 209 Eiusdem filia duodecim.
 210 Quid sit presumptio humilitati opposita, & in quibus casibus sit peccatum mortale.
 211 Quid sit ambitio, & quando ea iudicari debeat peccatum esse mortale.
 212 Quid sit vana gloria: & casus in quibus peccatum est mortale.
 213 Quid sit hypocrisis, & quando peccatum sit mortale.
 214 Quid sit iactantia, & quando sit peccatum mortale.
 215 Quid sit pertinacia, & quando peccatum sit mortale.
 216 Quid sit curiositas, & quibus modis ea contingat, & si peccatum mortale.

208.

SPECIES superbiæ sic Toletus paucis in tract. de peccatis capitalib. cap. 4. commemorat. Prima est, cum quis sic appetit suam excellentiam, vt bonum quod ab altero habet sibi tribuat, ac si esset à se: aut etiam dolet, nec vult existimari se illud habere ab alio. Qua superbiæ specie peccatur quatuor modis. Primo, cum quis in sua existimatione & iudicio, & id quod ab alio habet tribuit sibi potius, quam si à quo reuera habet: vt cum discipulus scientiam quam à magistro didicit, non ei, sed existimatæ ingenij sui excellentiæ tribuit. Secundo modo, cum vult idem quoq; ab aliis existimari, nepe se habere à se suam scientiam, quam vere à magistro habet. Tertio, cum vult id opere monstrare, seu cum gerit se, ac si tale bonum à se haberet. Quarto, cum desiderat ac vellet à se non ab alio tale bonum habere. Adde & cum dolet his contraria esse, siue iure, siue in hominum existimatione.

Secunda species superbiæ est: cum quis bonum quod ab alio habet absque villo suo merito, appetit habere, ac si ex merito suo datum ei esset. Qua etiam superbiæ specie peccatur: tum ira existimando apud se, tum volendo ab aliis existimari, tum opere ostendendo tale bonum, ac si haberet illud suo merito, tum etiam absolute tale quid desiderando. Adde item dolendo rem esse aut existimari prout vere est:

nempe ipsum nullo suo merito habere tale bonum.

Tertia species est, cum quis in sua vel aliorum opinione vult opere, vel desiderio non tribuere excellentiam, quam non habet, aut dolet de contrario.

Quarta est, cum quis appetit excellentiam supra alios, quos præ se contemnens, vult ab ipsis tanquam excellens tractari. In qua specie, vt & in præcedentibus, peruersa celsitudo expetita potest contingere, tum propria, tum aliorum existimatio: & tum opere tum desiderio, ac etiam dolendo de contrario.

Quod attinet ad peccata, quæ ex superbia tanquam ex radice oriuntur illiusq; pinde soboles & filia dicuntur. Quamuis ex D. Thom. 2.2. quæst. 162. art. 2. omni peccato cõueniat, vt possit ex superbia oriri, duodecim tamen sunt, quibus appellatio ea specialiter tribuitur: nempe inobediencia contemptus, præsumptio, ambitio, vana gloria, hypocrisis iactantia, discordia, curiositas, pertinacia, contentio, & infidelitas. De quibus illud in genere notandum est: quod cum superbia sit amor excellentiæ; hæcque possit esse tum potestatis vel dignitatis, tum bonitatis seu probi atis & iustitiæ: tum etiam sapientiæ seu scientiæ & prudentiæ: quatuor primas versari circa primum genus excellentiæ, quatuor sequentes circa secundum, & quatuor vltimas circa tertium. In particulari vero, quæ ad inobedienciam spectant satis intelliguntur ex dicendis in sequenti cap. vlt. De contemptu notata in præced. num. 204. sufficere possunt.

De præsumptione notandum est, dupliciter accipi: vno modo vt opponatur spei: qua acceptione egimus de ea in præced. tract. 3. Altero modo vt opponitur humilitati, sicq; spectatur in presentiarum, sicut à D. Thom. 2.2. quæst. 130. Definiriq; potest appetitus exhibendi se supra propriam potestatem. Etiam cum homo dicere vel facere vult supra id quod vere potest, perinde ac si vere posset: censetur præsumptuosus. Propriam autem potestatem ex Caier. in summula verbo præsumptio intellige, quam quis siue in seipso siue etiam in alio paratam habet, quod etiam possumus per amicos, censetur & per nos ipsos posse.

Consistit vero talis potestas, vel in facultate naturali, vel in aliqua virtute siue infusa, siue acquisita, vel in aliqua arte, vel in gratia gratis data, vel in potestate ordinis, vel in potestate iurisdictionis: supra quarum vnamquamque, aliquid per eam tentare, peccatum est præsumptionis. Quod iudicari debet mortale in tribus casibus. Primus est, cum habet coniunctum notabile proximi damnum, aut illius periculum: vt cum quis sine debita permissa obit Episcopi vel Parochi vel Confessarij munus: aut ignarus medicinæ, medici officio fungitur: aut ignarus legum patrocinatur: aut nesciens Theologicas veritates, concionatur de rebus arduis: aut sine præuio longo studio & Patrum lectione, interpretatur sacras Scripturas. Secundus est, cum quis vsurpat sibi executionem officij publici, siue secularis, siue Ecclesiastici, sine legitima potestate; vt si Sacerdos confessiones audiat sine iurisdictione ordinaria vel delegata. Iudex secularis cognoscat de causis Ecclesiasticis. Tertius est, cum quis exponit se probabili periculo peccandi mortaliter: vt censetur is qui cognoscens se ex allocutione feminarum, frequenter labi in peccatum mortale, nihilominus eas alloquitur confusus suis viribus: nõ implorato, vt par est, auxilio diuino: nec excitato, vt item par est, non peccandi firmo proposito.

De ambitione de qua D. Thom. 2.2. quæst. 131. Notandum est esse, inordinatum appetitum honorum vel dignitatum. De quo quando cõtingat iudicandum est per tradita in præced. lib. 12. cap. 3. & 4. Iudicabitur vero peccatum esse mortale. Primo, si de peccato mortali honor appetatur: vt de eo quod repugnet tuo Superiori impudenter. Secundo, si modus quo honor aut dignitas appetitur, peccatum sit mortale: puta simonia per quam quæras Episcopatum; vel homicidium aut bellum iniustum per quod quæras principatum. Tertio, si quis eo sit animo, vt peccatum mortale committere paratus sit ad consequendam dignitatem quam appetit: vt subire onus Episcopale, cum sit eo indignus; indeq; magnum detrimentum accepturus sit populus; & sic de aliis. Quarto, si finem mortale sibi proponat, vt vindictam de inimico, aut rapinam bonorum alienorum, aut aliud eiusmodi. Reprehenditur hoc genus vitij à Domino nostro Matth. 23. illis verbis:

Amant